

УДК 811.111(931)'373.21

Л. В. Герман
В. О. Шастало

ФОРМУВАННЯ МОВНОГО ЛАНДШАФТУ МІСТА: СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті розглянуто проблему становлення мовного ландшафту м. Крайстчерч (Нова Зеландія) на матеріалі назв лінійних об'єктів з урахуванням процесу рінеймінгу від заснування міста до сьогодення. Визначено основні періоди формування годоніміки міста, зумовлені екстралінгвальними факторами. Досліджено джерельну базу механізмів творення. Визначені тематичні групи годонімів на основі мотиваційних ознак. Проаналізовані структурно-семантичні особливості годонімів та способи їх творення.

Ключові слова: мовний ландшафт, годонім, місто Крайстчерч, рінеймінг, тематичні групи, джерела та способи творення, структура годонімів.

DOI 10.34079/2226-3055-2020-13-22-131-138

Вивчення особливостей мовного ландшафту (МЛ) міст, країн, регіонів тощо є одним із сучасних напрямів соціолінгвістичних досліджень. Цей термін вперше використали у своїх працях Р. Боургіс та Р. Ландрі, які визначили його як мову дорожніх транспарантів, рекламних білбордів, назв вулиць, топонімів, вивісок на магазинах, знаків на урядових будівлях тощо [13]. Зазначимо, що окрім цього трактування терміна трапляються й інші: а) МЛ як перелік мов, що вживаються в окремій країні (М. Вассалло та Л. Скріга); б) МЛ як ареал, що включає територію декількох країн з різними мовами спілкування (Дж. Креслінз); в) МЛ як діалектні різновиди однієї мови (С. Еш, У. Лабов); г) МЛ як державне маркування топонімів (Д. Гікс); ґ) МЛ як письмове вживання мови (мов) у громадських місцях, використання мови (мов) на певній території (Д. Гортер та Д. Ценос) та ін. Автори цієї статті дотримуються тлумачення терміна, запропонованого Р. Боургісом та Р. Ландрі.

Системне вивчення МЛ розпочалося декілька десятиліть тому й успішно продовжується сьогодні (Л. Белей, О. Бевер, Л. Едельман, Г. Мацюк, Б. Рафаель, Л. Федорова тощо) [1; 4; 7; 10; 12; 15]. Розвідки проводяться на матеріалі різних елементів МЛ (наприклад, годонімів, ергонімів та ін.), що функціонують у тій чи іншій країні. Особливий інтерес викликають МЛ міст і країн колишніх республік Радянського Союзу (України, Білорусі, Казахстану тощо) та постколоніальних держав (наприклад, Нової Зеландії, Ірландії тощо). У розвідках (автори: Л. Белей, Л. Герман, П. Козеренко, С. Пітіна, Я. Янчишина, Р. Яцків) [1; 2; 3; 5; 8; 9] він розглядається як сучасний стан назв елементів МЛ у структурно-семантичному, дискурсивному, психолінгвістичному, соціолінгвістичному та інших аспектах. Також проводиться їх діахронічний аналіз: становлення тієї чи іншої системи назв вивчається з урахуванням соціо-політичних, мовних змін, державної мовної політики тощо (О. Бевер, Г. Мацюк, А. Павленко та ін.) [4; 10; 14]. **Об'єктом** нашої розвідки є годоніми, назви міських лінійних об'єктів м. Крайстчерч (Нова Зеландія), одного із найстаріших і найбільших міст країни. Годоніміка цього міста не привертала уваги лінгвістів, незважаючи на те, що має багатий та унікальний матеріал для проведення досліджень. Зазначимо, що годоніміка міста проявляла і проявляє свою національну специфіку, що складалася протягом

майже 180 років існування міста на тлі певних історичних, соціополітичних, мовних змін, переорієнтування духовних і культурних цінностей мешканців міста. Це визначає **актуальність** пропонованої розвідки.

Метою вивчення назв міських лінійних об'єктів м. Крайстчерч є з'ясування впливу екстралінгвальних та лінгвальних чинників на становлення назв лінійних об'єктів міста, невіддільною частиною якого є процес трансформації найменувань, тобто рінеймінг цих об'єктів під час соціо-політичного розвитку міста і країни в цілому. Досягнення мети дослідження передбачає виконання низки **завдань**, серед яких виділяємо: виявлення екстралінгвальних та лінгвальних факторів, що вплинули на процес формування годоніміки міста, визначення основних періодів її становлення із зазначенням етапів рінеймінгу та його причин, дослідження джерельної бази та механізму творення цих найменувань у різні історичні періоди існування міста, характеристика номінативних процесів, що покладені в основі утворення найменувань. Матеріалом для вивчення зазначеної проблеми виступають списки годонімів обсягом 570 одиниць [11], що були відібрані з офіційних списків назв, що містяться в документах рішень місцевої топонімічної служби, і зафіксовані у ЗМІ (газета «The Press») [16].

Розпочинаючи виклад основного матеріалу, з'ясуємо історичні періоди розвитку міста Крайстчерч та їхні часові межі. У зв'язку із цим виокремлюємо чотири періоди: **перший** – 1848-1906 рр. (період, пов'язаний з колонізацією Нової Зеландії Великобританією, заснуванням міста, тривалими англо-маорійськими війнами), **другий** – 1907-1948 рр. (період, що починається з проголошенням Нової Зеландії домініоном Великобританії, хоча справжня незалежність була отримана 1947 р., участь країни у другій Світовій війні, процеси урбанізації), **третій** – 1949-1986 рр. (період характеризується боротьбою маорійців за землю, свої права, культуру, мову), **четвертий** – 1987 р. – і донині (пов'язаний з прийняттям Конституції незалежної держави, Мовного Закону 1987 р., який проголосив маорійську мову офіційною поряд з англійською).

Досліджуючи зазначений вище процес становлення годоніміки міста Крайстчерч, яка представляє МЛІ міста, виділяємо низку екстралінгвальних та лінгвальних чинників, що сприяють цьому процесу і викликають трансформацію назв. Зазначимо, що годоніміка взагалі є найбільш нестабільною частиною топоніміки, оскільки ці назви швидко реагують на зміни, що відбуваються в житті міста та держави, вони пов'язані з духовними та культурними цінностями населення, урбанізацією населення, залежать від мовної державної політики, яка проводиться урядом та іншими чинниками. До першої групи факторів зараховуємо: колонізацію Нової Зеландії Британією, тривалі англо-маорійські війни, які продовжувалися три десятиліття, особливості мовної політики, яку проводив Новозеландський уряд упродовж всього періоду існування міста і країни, специфіку ландшафту, флори й фауни, часті землетруси, розширення меж міста та формування його інфраструктури, духовні та культурні цінності населення, отримання незалежності від Великої Британії тощо. Внутрішньомовні чинники, що вплинули на цей процес, включали зміни в орфографії та граматиці англійської та маорійської мов, що співіснують у державі та є офіційними.

Зауважимо, що становлення міста Крайстчерч (у перекладі з англійської мови «церква Христа») історики пов'язують з 1947-48 рр., хоча офіційна дата його заснування – 1856 р. Це одне з перших міст, яке прийняло на свої терени перших британських переселенців-колонізаторів (кількістю 752 особи). Ідея створення міста належала Асоціації Кантербері, що була організована в Британії і якій належить розробка плану колонізації Нової Зеландії. Історії відомі й доколонізаційні поселення

(маорійців, які прибули сюди ще в 1250 р., китобійників, які заснували там китобійні станції, місіонерів з Британії). З часом у місті споруджувалися будинки, прокладалися дороги, почала формуватися інфраструктура міста. Крайстчерч став третім після Окленда та Веллінгтона містом за чисельністю населення та розвитку галузей промисловості (переробної: молочної, пивоварної; енергетичної; лісотехнічної та ін.), розвинулася транспортна система, яку формували різні види транспорту. Широко представлена була мережа доріг, що потребували свого найменування. Найпершими, зафіксованими у ЗМІ (газета «The Press»), були вулиці *Summer Road, 1850; Waterloo Terrace, 1850; Jacob's Lane, 1863*. Утворення годонімів продовжується і тепер, оскільки місто розвивається, відновлюється, що пов'язано, головним чином, із землетрусами). І усе це відбувається в умовах соціо-політичних змін, що мають місце в державі та на міжнародній арені. Прикладами назв, що виникли недавно, є: *Augustine Place, 2011; Via Maris Way, 2005; Aviation Drive, 2015*.

Як показав ілюстративний матеріал, система назв міських об'єктів – нестабільна та мінлива: деякі годоніми мають більш ніж 140-річну історію: *Salisbury Street, 1850; Cambridge Terrace, 1879* та ін. (вони незмінними існують у часі), інші, такі як *Duncan Street, 1903* існували 2-3 роки та підлягли процесу перейменування (*Duncan Street, 1903 → Studholme Street, 1906*); частина годонімів трансформувалася декілька разів (наприклад, *John Street, 1892 → Beresford Street, 1909 → Grenville Street, 1948*); частина назв досить тривалий час мала первинну назву, а потім з певних причин вони трансформувалися: *Halfway Place, 1903 → Hopkins Street, 2006*. Зафіксовані та виділені нами основні етапи перейменування: 1877, 1904, 1922, 1926, 1948, 2013 рр.

Причини рінеймінгу лінійних об'єктів міста були різними, викликані соціально-політичними змінами в країні, розростанням меж міста, землетрусами та їх наслідками (2010-2012р.), зверненням мешканців міста з петиціями до топонімічної служби щодо необхідності здійснення перейменування у зв'язку зі змінами культурних і духовних орієнтирів населення міста, а також з мовними змінами. З-поміж мотивів, що покладені в основі рінеймінгу, виділяємо такі: 1) рінеймінг, що здійснювався для уникнення повторення (наприклад, існувало дві вулиці *Edingburge Street*, тому одну з них запропонували перейменувати в *Darvel Street*); 2) у результаті об'єднання або роз'єднання вулиць (наприклад, годонім *Frensham Crescent* з'явився як наслідок з'єднання *Frensham Street* та *Elstead Street*); 3) як наслідок розділення вулиць і зміни їх статусу (наприклад, *Mandeville Street, 1859 → Chinamen's Lane, 1863*); 4) у результаті мовної політики, спрямованої на відродження маорійської культури та мови (*Johus Road, 1970 → Waimakariri Road, 1973*); 5) унаслідок бажання новозеландців відбити в назві свою національну ідентичність (наприклад, *Mill Road, 1902 → Domain Terrace, 1915*); 6) у результаті зміни мотивів номінації лінійних об'єктів міста (наприклад, якщо в перші два періоди розвитку міста при найменуванні перевага надавалася британським цінностям, то в останні роки виникають назви, що демонструють незалежність від Британії: *Victoria Road, 1893 → Hillsborough Terrace, 1949* «the last is named because the street runs through the suburbs of Hillsborough which was named after the dairy farm located in the locality»); 7) унаслідок мовних змін: а) у годонімах, утворених за моделлю N + N, де перший іменник у функції означення мав форму множини замінювався іменником в однині (наприклад, *Pannells Avenue → Pannell Avenue*); б) іменник у присвійному відмінку у функції означення в годонімах структури N + N замінювали іменником у множині (*Munday's Road → Munday's Road*); в) окреме написання слів, що входять до складу годоніму, замінює їх написання разом (наприклад, *Cherry Tree Lane → Cherrytree Lane*); г) заміна годонімів англійського походження змішаними гібридними назвами, де означенням, як правило, виступає маорійське слово

(наприклад, *High Street* → *Waitaki Street*), хоча зустрічаються поодинокі назви лінійних об'єктів міста, де складовим елементом є лексична одиниця французького, італійського або іспанського походження (наприклад, ісп. *Toledo Place* або годонім, представлений повністю запозиченням (наприклад, *Rue de la Mere*).

Ураховуючи той факт, що МЛ міста тісно пов'язаний з його історичним розвитком і тими суспільно-політичними процесами, що прямо чи опосередковано впливають на зміни мовного середовища, зазначимо, що етапи формування топонімічної мапи міста збігаються з наведеною нами періодизацією, в якій виділено чотири етапи. Кожен з етапів становлення годоніміки має свою особливість і зазначені хронологічні межі. Як показало дослідження, специфіка проявляється насамперед у виборі мотиваційної ознаки, що знаходиться в основі того чи іншого найменування. Зупинимось коротко на кожному з них.

У перший період, пов'язаний з колонізацією Нової Зеландії Британією та заснуванням міста, виникали годоніми на основі демонстрації новозеландцями своєї прихильності до держави-метрополії (302 назви). До них належать такі тематичні групи годонімів: а) номінації, утворені за антропонімічною ознакою (наприклад, *Albert Street, 1850; Victoria Terrace, 1854*); б) найменування, що виникли на основі топоніміки Великобританії (наприклад, *London Street, 1877; Glasgow Street, 1884*); в) номінації, основані на мотиві «визначні особистості Британії (письменники, художники тощо)»: *Charles Dickens Street, 1880; Thackeray Street, 1880*); г) назви, утворені за фізико-географічними мотивами (наприклад, *South Belt, 1883; North Canal Reserve, 1880*); д) найменування, умотивовані значущістю суспільних подій або виробничо-професійною діяльністю мешканців міста (наприклад, *Mill Road, 1902; Factory Road, 1889*); е) номінації, зумовлені флористичною та фауністичною своєрідністю регіону (наприклад, *Matai Street, 1892; Rata Road, 1902* «after native New Zealand trees»); є) назви, до складу яких належить порядковий числівник, що вказує на послідовність виникнення тієї чи іншої вулиці (наприклад, *Part of the 5th Street, 1874; 6th Street, 1878*); ж) номінації, в основі яких покладена ознака «перші британці, які поселилися в цій місцевості» (наприклад, *Mardon Street, 1872* «after Mardons who lived in Ferry Road in 1871»); з) номінації, у яких вшановується пам'ять про відомих політичних діячів Нової Зеландії (наприклад, *Vogel Street, 1881* «after the Prime Minister of New Zealand in 1873-1876»); и) назви, в основі яких покладена мотиваційна ознака «відомі землевласники, фермери, власники великих підприємств тощо» (наприклад, *May's Road, 1882* «after a rich landowner, resident of the street»); і) годоніми, утворені на честь будівель, що розташовані на вулиці (наприклад, *Church Street, 1887, Mill Road, 1902*) тощо.

Протягом другого періоду з'являються годоніми (188 назв), в основі яких покладені такі мотиваційні ознаки: а) прізвища священників, чиє ім'я пов'язане із заснуванням міста чи його подальшим розвитком (наприклад, *Harper Terrace, 1912* «after the first Anglican Bishop of Christchurch (1856-1889)»); б) прізвища чи ім'я членів королівської родини (наприклад, *Albert Street, 1932*); в) з першими британськими поселенцями міста (наприклад, *Withell Avenue, 1923* «after an early settler and owner of the land in this locality»); г) прізвища або ім'я мешканців цих вулиць (*Berry's Road, 1907* «after the builder's name»); ґ) географічне розташування міста (наприклад, *Beach Street, 1910* «because it runs along Redcliffs Beach»); д) прізвища новозеландських урядовців, політиків, державних діячів (*Normanby Street, 1911* «after governor of New Zealand during 1875-1879»); е) назва флористичного або фауністичного об'єкта (наприклад, *Rata Street, 1922* «named after native New Zealand tree») та ін.

Третій період (1949-1986 рр.) кількісно і тематично поступається першим двом (57 годонімів). Міські лінійні об'єкти йменувалися на честь: а) відомих британських

і новозеландських спортсменів (наприклад, *Tensing Street, 1953* «after the first climber to conquer Mount Everest»); б) учених, а також представників технічних професій (наприклад, *Gregory Road, 1977* «after electrical engineer living in this locality»); в) подій, учасників Другої світової війни, військової техніки (наприклад, *Loftus Street, 1972* «named after HMNZS Gambia, the largest cruiser that took part in the II World War»). Нами також зафіксовані урбаноніми, що пов'язані з Британською топонімією (*Camberwell Avenue, 1981* «after a district in London»), першими британськими поселенцями у цій місцевості (наприклад, *Wellock Street, 1981* «after one of the first Europeans settled here»).

Четвертий період розпочався в 1987 р. і триває до нині. Виявлено 23 назви лінійних об'єктів, що утворені за ознакою «рослинний та тваринний світ країни» (наприклад, *46A – F Matai Street West* «after kereru, the native wood pigeon»); «прізвища священників, чиє життя пов'язане з місіонерством або сучасним функціонуванням церкви» (наприклад, *Rebecca Lane, 1995* «named after the name of a missionary nurse on the North Island»). Цей період відкритий до подальших перейменувань, які будуть здійснюватися двома мовами, що функціонують у країні.

Зауважимо, що дослідження джерельної бази й механізму творення годонімів м. Крайстчерч дало змогу поділити всі номінації на три групи:

- 1) годоніми, утворені від власних назв, тобто відонімні;
- 2) годоніми, утворені від загальних назв, тобто відапелятивні;
- 3) змішані, утворені поєднанням власних і загальних лексичних одиниць.

З-поміж відонімних виділяємо відантропонімні (*Thackeray Street*) та відтопонімні (*London Street*). Серед відапелятивних (*River Road*) номінацій переважають годоніми, що походять від назв особливостей місцевості, флори й фауни тощо (*Rata Street*). Змішані представлені найменуваннями типу *St. David's Park Road*, де поєднуються загальна і власні слова.

Отже, проведене дослідження джерел походження годонімів усіх визначених періодів свідчить, що кількісно переважають відонімні годоніми. Кількість відапелятивних і змішаних незначна. За своєю структурою ці номінації дво- або трьоконпонентні, де ключовим (стержневим) словом виступає лексична одиниця, що вказує на тип дороги. Зафіксовано у різні періоди різну кількість слів на позначення типу дороги: у перший період – 11 слів: *lane, street, road, avenue, terrace, place, alley, crescent, view, belt, reserve*; у другий: 12 – *street, terrace, avenue, road, place, terrace, grove, esplanade, track, corner, belt*; протягом третього: 8 – *avenue, street, road, lane, drive, terrace, place, crescent*; у четвертий: 7 – *road, street, drive, way, place, lane, gardens*. Як видно з наведених вище прикладів, кожен з періодів характеризується наявністю спільних лексем, що позначають тип доріг (*street, road, avenue, place, lane, etc*) і мають такі, які не фіксуються в інші періоди (перший – *reserve, belt*; другий – *track, corner, grove*; третій – *drive*; четвертий – *gardens, way*).

Зауважимо, що до складу ключового слова належить означення одно- (*Cooper's Road*) або двокомпонентне (*Dry Bush Road*), що виражене іменником, прикметником, порядковим або кількісним числівником, дієприкметником, або у випадку з двокомпонентним означенням, їх поєднанням (N + N, Adj. + N, Num. + N, Pl + N) англійського або іншомовного походження (як правило, маорійського). Якщо означення виражене іменниками англійського походження, то у більшості випадків вони уживаються в називному відмінку однини або множини (*Government Road*) або в присвійному однини (*Martin's Street*). Прикметники, числівники та дієприкметники не проявляють такої активності в годонімотворенні як іменники. У незначній кількості зафіксовані годоніми з трикомпонентним означенням (*Old West Coast Road*) або годоніми, представлені одними тільки запозиченими словами (*Rue*

de la Mere). Виокремлено годоніми без ключового слова (*The Lagoon, The Rocks, The Oval, The Rise* тощо), що з'являться протягом четвертого періоду.

Отже, проведене дослідження дає можливість окреслити картину годонімікону одного з міст Нової Зеландії, Крайстчерч та прослідкувати специфіку формування мовного ландшафту міста в умовах співіснування двох офіційних мов. **Перспективу** подальших розвідок убачаємо у порівняльному вивченні годоніміки міст цієї країни з містами інших постколоніальних держав.

Список використаної літератури

1. Белей Л. Соціолінгвістичне визначення терміну «мовний ландшафт» / Л. Белей // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. – 2010. – Вип. 23. – С. 36–40; Belei L. Sotsiolinhvistychne vyznachennia terminu «movnyi landshaft» / L. Belei // Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya: Filolohiia. Sotsialni komunikatsii. – 2010. – Vyr. 23. – S. 36–40.

2. Герман Л. В. Особливості формування урбаноніміки Нової Зеландії (на матеріалі годонімів Окленда) / Л. В. Герман, В. О. Шастало // Мова і культура. – 2019. – Вип. 22, Ч. 2. – С. 112–117; Herman L. V. Osoblyvosti formuvannia urbanonimiky Novoi Zelandii (na materialii hodonimiv Oklenda) / L. V. Herman, V. O. Shastalo // Mova i kultura. – 2019. – Vyr. 22, Ch. 2. – S. 112–117.

3. Козеренко П. Структура названий об'єктів внутригородської топоніміки (на прикладі названий підприємств громадського харчування в Польщі та Росії) / П. Козеренко // Вестник Волгоградского государственного университета. Серия 2: Языкознание. – 2007. – № 6. – С. 85–94; Kozerenko P. Struktura nazvaniy obektov vnutrigorodskoy toponimiki (na primere nazvaniy predpriyatiy obshchestvennogo pitaniya v Polshe i Rossii) / P. Kozerenko // Vestnik Volgogradskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya 2: Yazykoznanie. – 2007. – № 6. – S. 85–94.

4. Мацюк Г. Лінгвістичний ландшафт України як взаємодія мови та ідеології: минуле і сьогодення / Г. Мацюк // Мова і суспільство. – 2017. – Вип. 8. – С. 71–82; Matsiuk H. Lnhvistychnyi landshaft Ukrainy yak vzaiedodiia movy ta ideolohii: mynule i sohodennia / H. Matsiuk // Mova i suspilstvo. – 2017. – Vyr. 8. – S. 71–82.

5. Питина С. А. Урбанонимы в англоязычном художественном и кинодискурсе / С. А. Питина, Г. В. Урванцев // Филологические заметки. – 2017. – Вып. 15, № 2. – С. 136–142; Pitina S. A. Urbanonimy v angloyazychnom khudozhestvennom i kinodiskurse / S. A. Pitina, G. V. Urvantsev // Filologicheskie zamentki. – 2017. – Vyr. 15, № 2. – S. 136–142.

6. Титаренко А. А. Урбанонімія Кривого Рогу: структура, семантика, функціонування: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.01 / Анастасія Андріївна Титаренко; Дніпропетровський національний університет ім. О. Гочара. – Дніпропетровськ, 2015. – 20 с.; Tytarenko A. A. Urbanonimiia Kryvoho Rohu: struktura, semantyka, funktsionuvannia: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: spets. 10.02.01 / Anastasiia Andriivna Tytarenko; Dnipropetrovskiy natsionalnyi universytet im. O. Hochara. – Dnipropetrovsk, 2015. – 20 s.

7. Федорова Л. Языковой ландшафт: город и толпа / Л. Федорова // Вестник Новосибирского государственного университета. Серия: История. Филология. – 2014. – Т. 13. – Вып. 6. – С. 70–79; Fedorova L. Yazykovoy landshaft: gorod i tolpa / L. Fedorova // Vestnik Novosibirskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya: Istoriya. Filologiya. – 2014. – T. 13. – Vyr. 6. – S. 70–79.

8. Янчишина Я. Лексико-семантична та структурно-словотвірні особливості урбанонімії м. Хмельницький / Я. В. Янчишина // Актуальні проблеми філології та

перекладознавства. – 2013. – Вип. 6 (2). – С. 281–287; Yanchyshyna Ya. Lexyko-semanticzna ta strukturno-slovotvirni osoblyvosti urbanonimii m. Khmelnytskyi / Ya. V. Yanchyshyna // Aktualni problemy filolohii ta perekladoznavstva. – 2013. – Вур. 6 (2). – С. 281–287.

9. Яцків Р. До питання про урбаноніми Дрогобича [Електронний ресурс] / Р. Яцків // Рідне слово в етнокультурному вимірі. – 2013. – С. 293–297. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsev_2013_2013_40; Yatskiv R. Do pytannia pro urbanonimy Drohobycha [Elektronnyi resurs] / R. Yatskiv // Ridne slovo v etnokulturnomu vymiri. – 2013. – С. 293–297. – Rezhym dostupu : http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsev_2013_2013_40

10. Bever O. Linguistic Landscapes of Post-Soviet Ukraine: Multilingualism and Language Policy in Outdoor Media and Advertising [Electronic resource]: Dissertation Ph. D. / O. Bever; University of Arizona, Graduate College. – Arizona, 2010. – 235 p. – Mode of access : <https://repository.arizona.edu/handle/10150/194464>

11. Christchurch street and place names [Electronic resource] // Christchurch City Libraries. – Mode of access : <https://my.christchurchcitylibraries.com/christchurch-place-names/>

12. Edelman L. Linguistic Landscape in the Netherlands: a Study of Multilingualism in Amsterdam and Friesland / L. Edelman. – Utrecht: LOT, 2010. – 156 p.

13. Landry R. Linguistic Landscape and ethnolinguistic vitality: an empirical study / R. Landry, R. Y. Bourhis // Journal of Language and Social Psychology. – 1997. – Vol. 16, Issue 1. – P. 23–49.

14. Pavlenko A. Linguistics Landscape of Kyiv, Ukraine: a Diachronic Study / A. Pavlenko // Linguistic Landscape in the City / ed. by E. Shohamy, E. Ben-Rafael, M. Barni. – Bristol, Buffalo, Toronto: Multilingual Matters, 2010. – P. 133–150.

15. Linguistics landscape as symbolic construction of the public space: The case of Israel / E. Ben-Rafael, E. Shohamy, M. H. Amara, N. Trumpler-Hecht // International Journal of Multilingualism. – 2006. – Vol. 3, Issue 1. – P. 7–30.

16. Stuff [[Electronic resource]: news site. – Mode of access : www.stuff.co.nz
Стаття надійшла до редакції 11.05.2020.

L. Herman

V. Shastalo

FORMING LANGUAGE LANDSCAPE OF THE CITY: SOCIOLINGUISTIC ASPECT

The paper is devoted to the problem of forming Christchurch language landscape on the material of toponyms from city's foundation up to nowadays taking into consideration the process of renaming city's line objects. The main periods of forming Christchurch toponymics caused by extralingual factors are defined. The source base of mechanism creation is investigated. The thematic groups of toponyms based on motivation traits are determined. The structural and semantic peculiarities of toponyms and ways of their creation are analyzed.

The study of the extralinguistic factors permits to define four main periods in the city's development (I – 1848-1906 years; II – 1907-1948 years; III – 1949-1986 years; IV – 1987 year – up nowadays). Taking into consideration the fact that language landscape is closely connected with the historical, social and political changes in the life of Christchurch dwellers and the state as a whole the authors make conclusion that the formation of toponymy system of Christchurch coincides with the periodisation of city's history.

As the study material shows the system of hodonyms is unstable and changeable (some nominations of line objects exist for more than 140 years without any changes; others live only 2-3 years and change their names; some undergo the process of renaming etc.). As for the renaming process it was the most evident in 1877, 1904, 1922, 1926, 1948, 2013 years. The authors determine the reasons for renaming the line objects which can be of extralinguistic and linguistic character.

Each period of hodonymy creating and functioning has its specific features revealing in motivational traits which create the basis of hodonyms. Depending on the motivation traits the thematic groups are defined for each period. It is noted that the first two are characterized by nominations based on the traits demonstrating New Zealand's Britishness; while the last two – with the desire of New Zealand to be independent.

It is proved that all hodonyms are created from three sources: from onyms, from appellatives and from both mentioned above. The predominant hodonyms during each period are the first ones.

The structural analysis demonstrates that most of the nominations contain a key word denoting a road type and the attribute. The last one consists of 2 or 3 components. The most productive models of attributes are N + N, Adj. + N, Num. + N, PI + N.

Key words: *language landscape, hodonym, Christchurch city, renaming, thematic groups, sources and ways of formation, hodonym structure.*

УДК 81'2

O. Glotova

CAUSALITY AS PHILOSOPHICAL, LOGICAL AND LINGUISTIC CATEGORY

The article is devoted to the study of a functional-semantic category of causality, one of the central cognitive structures of human consciousness. The essence of this category can be fully revealed only taking into account its peculiarities in the systems of other sciences, namely philosophy and logics. The definition of the linguistic category of causality reflecting its philosophical and logical comprehension is presented. It confirms the possibility to apply the functional approach to studying lexical and grammatical forms belonging to different language levels and expressing causative-consecutive relations in a unified system.

Key words: *causality, linguistic category of causality, causative-consecutive relations, lexical and grammatical forms, different language levels, functional approach.*

DOI 10.34079/2226-3055-2020-13-22-138-145

In recent decades, linguists have focused their attention on the presentation of cognitive structures in language. The phenomenon of causality is of particular interest in this respect, since it is one of the central cognitive categories of human consciousness. The study of structural, semantic and functional features of the causative situation is presented in the works of many scholars both in our country and abroad (Arutyunova, 1980; Copley and Wolff, 2014; Dowty, 1979; Dubovyk, 2005; Hale, 1993; Khorovets', 2018; Kratzer, 1996; Melchuk, 1984; Parsons, 1990; Pustejovsky, 1991). As a functional-semantic category, causality begins to be actively studied with the quick development of the theory of functional grammar. Its object is syntactic phenomena of different languages [3; 8; 16]. The functional